

Kalusové kultury

Indukce a jejich využití

Definice kalusu

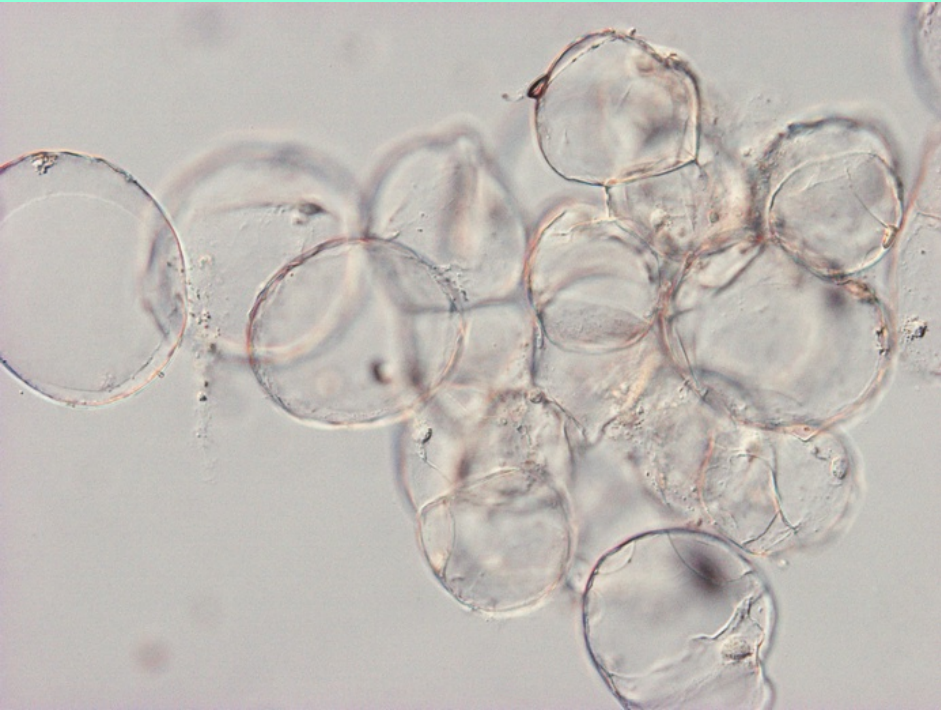
kalus je tvořen
amorfni hmotou
málo organizovaných
tenkostěnných,
parenchymatických
buněk

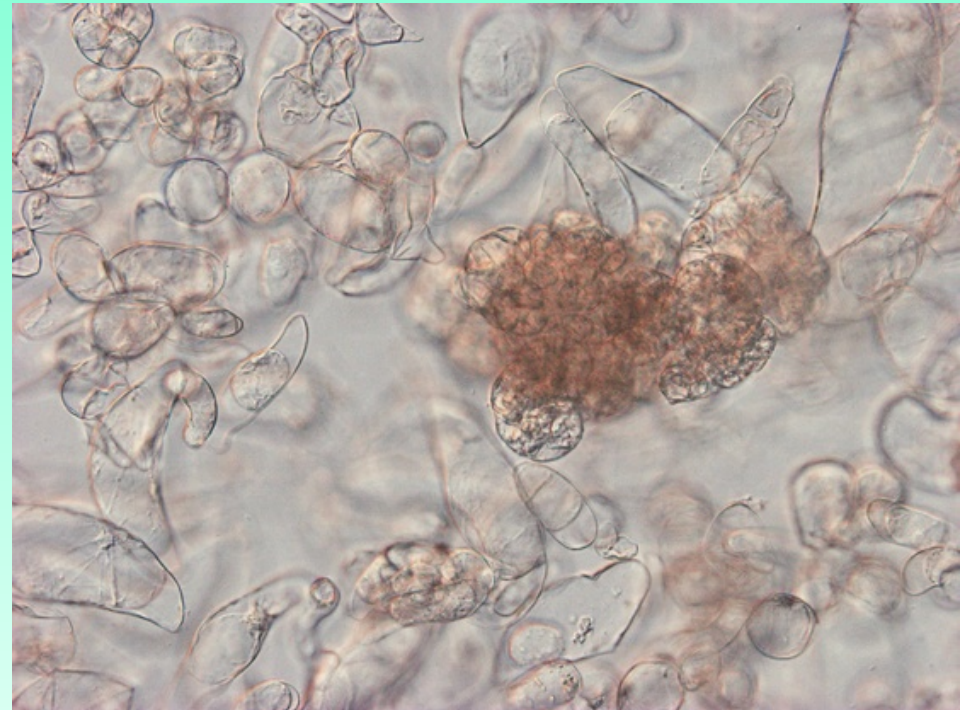
Debergh et al.

http://users.ugent.be/~pdebergh/cal1_p1.htm

Fenotyp buněk kalusů

tabák *Nicotiana tabacum* cv. Xantha

mrkev *Daucus carota* ssp. *carota*

Iniciace kalusu

Tvorba kalusu může být vyvolána poraněním stonků nebo kořenů.

Taková „ochranná“ odpověď na poranění byla pozorována u všech skupin žijících rostlin

Buněčné dělení je aktivováno jako výsledek změn endogenní rovnováhy fytohormonů.

- mechanické poškození
- invaze mikroorganismů
- napadení hmyzem

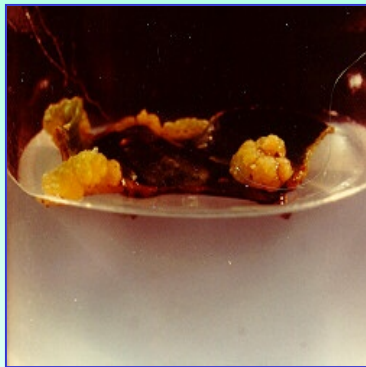
Ránový kalus na kmeni stromu *Erythrina*

Debergh *et al.*

Původ kalusu

Kalus vzniká proliferací buněk z mateřského pletiva.
V kultuře je kalus iniciován umístěním explantátů na médium,
které podporuje růst buněk.

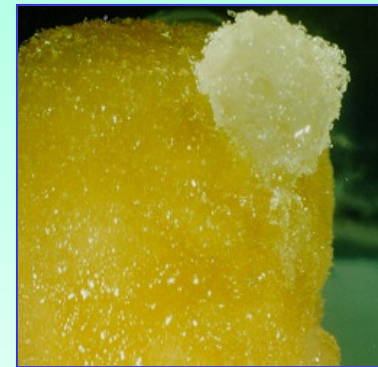
Hormony (auxiny) mění metabolismus buněk, které jsou v klidu
na buňky aktivní.

*kalus vznikající
z pletiva cévních
svazků*

*kalus vznikající
z pletiv kořene*

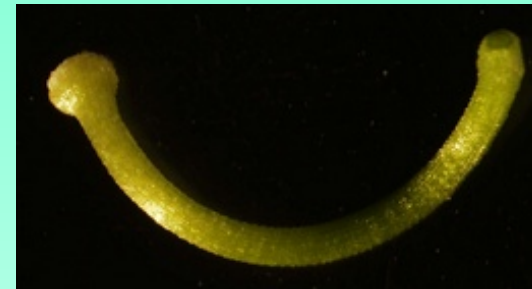
*kalus vznikající
z embrya*

Debergh et al.

Stadia založení kalusu *in vitro*

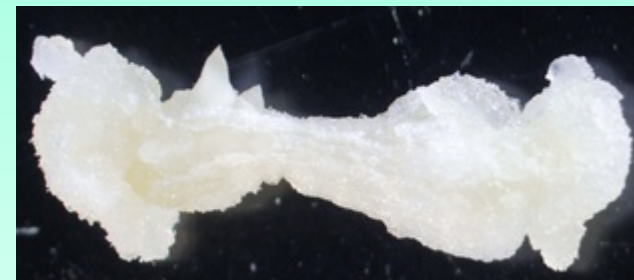
Kalogeneze na segmentech
hypokotylů lnu

1. Indukce

1 TK

2. Buněčné dělení

2 TK

3. Diferenciace

4 TK

Debergh *et al.*

Iniciace kalogeneze
= indukce tvorby kalusu

Auxiny

- 2,4-D
- picloram

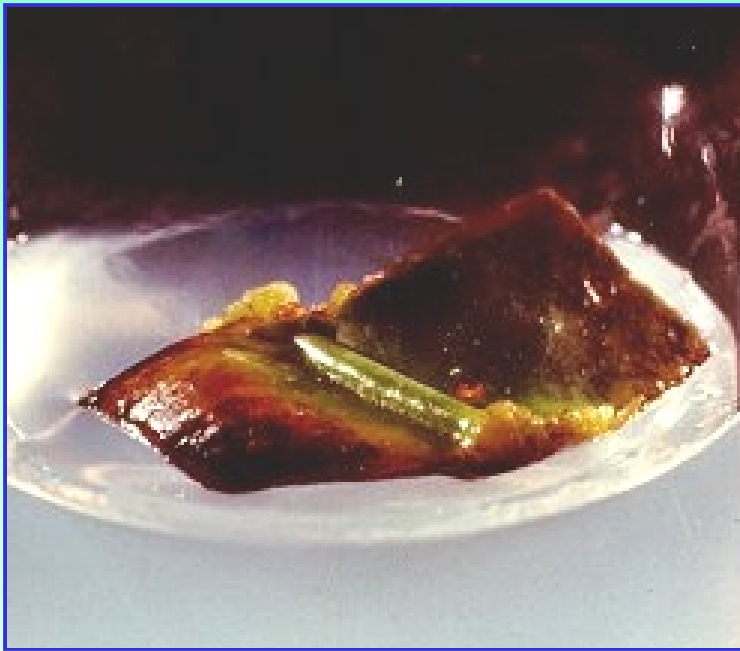
1. Indukce kalusu

Buňky se připravují na dělení.

U většiny druhů (rostliny dvouděložné, jednoděložné, nahosemenné, kapradiny i mechorosty) může být tvorba kalusu vyvolána relativně snadno.

Pletiva mnohých orgánů mohou mít vlastní potenciál pro dělení buněk na vhodném médiu.

Některá pletiva (primární i sekundární meristémy = kambium) jsou lépe disponována pro rychlé dělení buněk než pletiva diferencovaných buněk.

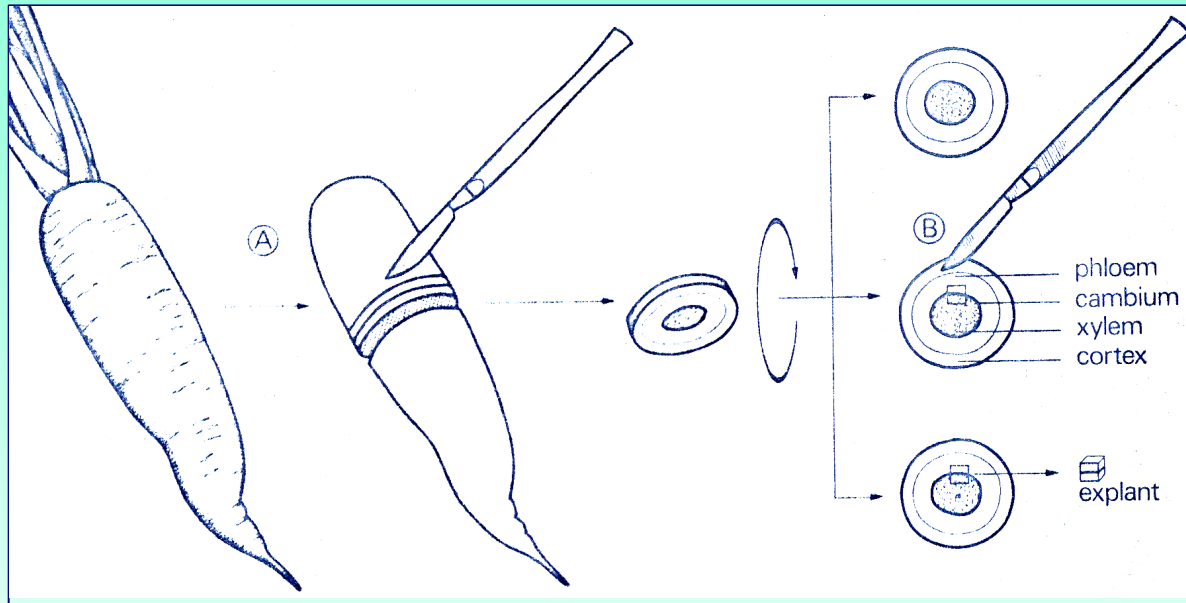

Tvorba kalusu na segmentu listu v blízkosti cévního svazku

Iniciace kalusu ze segmentů kořene mrkve

Reinert and Yeomann (1981)

Indukce kalusu na stonku byliny (*N. tabacum* L.)

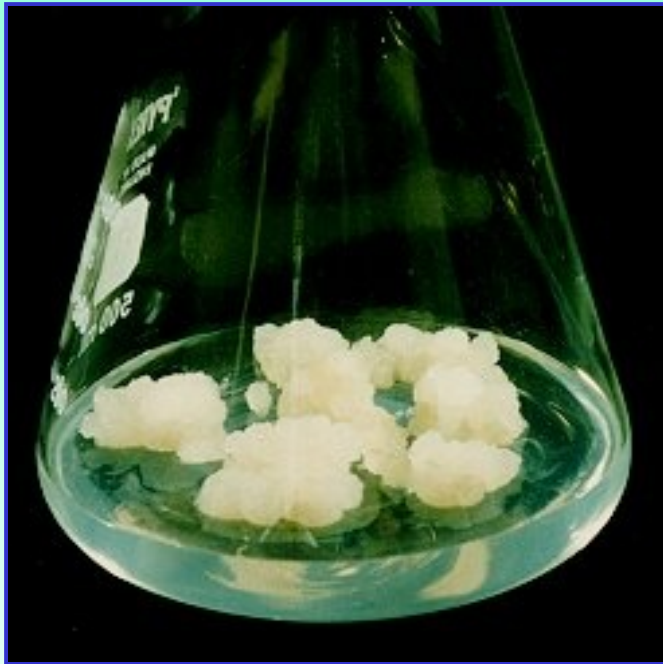

Tacchini a Walbot
1987

nádory krčku klíčnic rostlin = „crown-gall callus“

po infekci bakteriemi *Agrobacterium tumefaciens* vyvolaná působením bakteriálních genů pro biosyntézu auxinu a cytokininu

2. Buněčné dělení

Aktivní dělení buněk vrací
buňky do meristematického
dediferencovaného stavu.

rychlý růst hmoty
nediferencovaného
pletiva

3. Diferenciace - organogeneze

v kalusovém pletivu postupně
diferencují orgány:

- prýty
- kořeny
- somatická embrya

a začínají probíhat reakce drah
sekundárního metabolismu

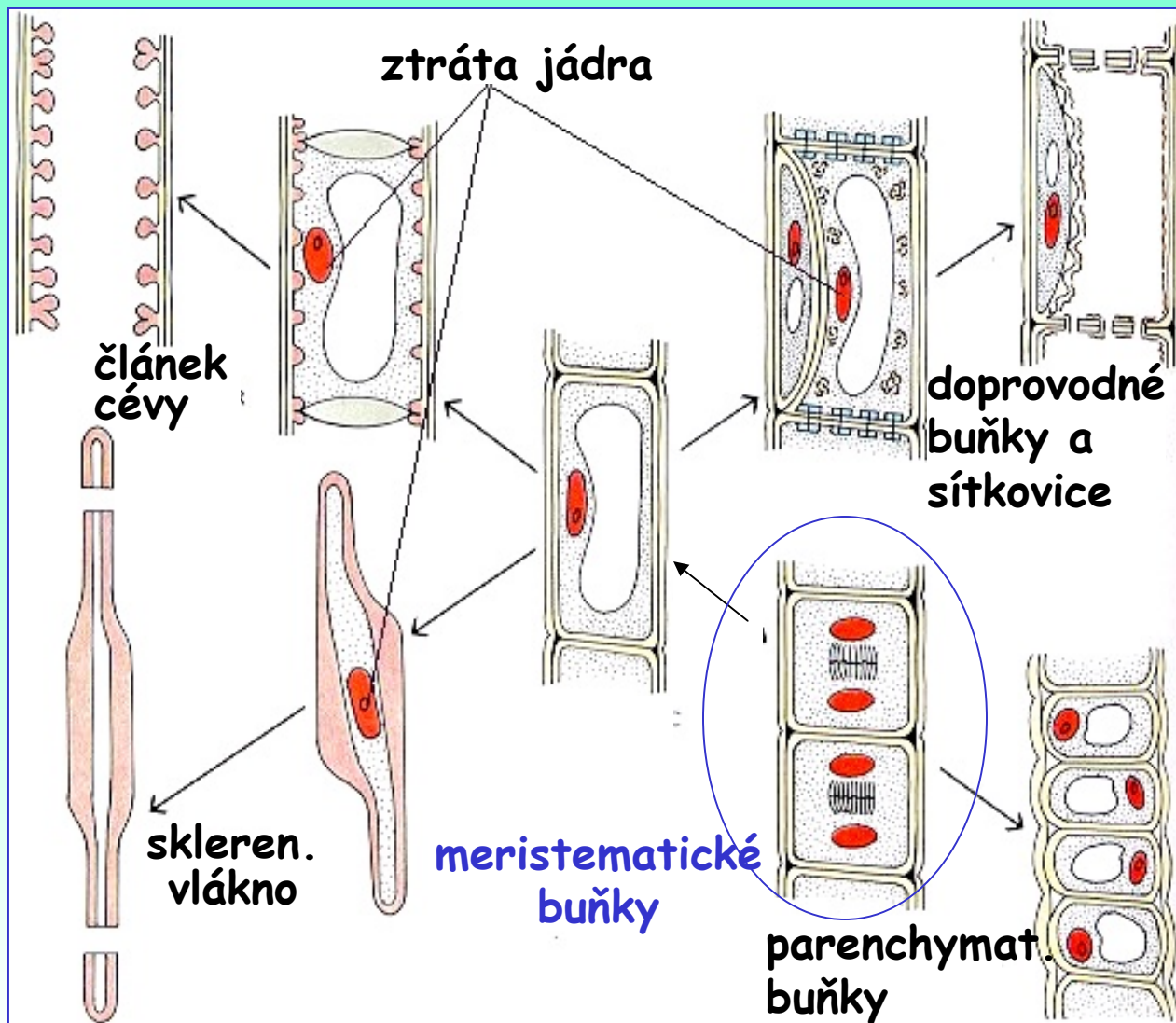
Diferenciace buněk kalusu

Kalusové kultury jsou význačné pozoruhodnou **variabilitou** typů buněčné diferenciace.

Homogenní kalus tvořený pouze parenchymatickými buňkami se vyskytuje pouze zřídka.

Cytodiferenciace vede ke tvorbě tracheálních elementů, sítkových elementů, suberinizovaných buněk, žláznatých buněk a trichomů.

Diferenciace meristematických buněk

Typy kalusů - podle převažujícího typu cytodiferenciace

Kalusy mohou mít

pevnou texturu = tvořené buňkami se silně lignifikovanými stěnami (zpravidla pomalu rostoucí kalusy)

jiné mohou být rychle rostoucí, **snadno se rozpadající** na malé fragmenty („friable callus“).

lignif. kalus *Gloriosa*

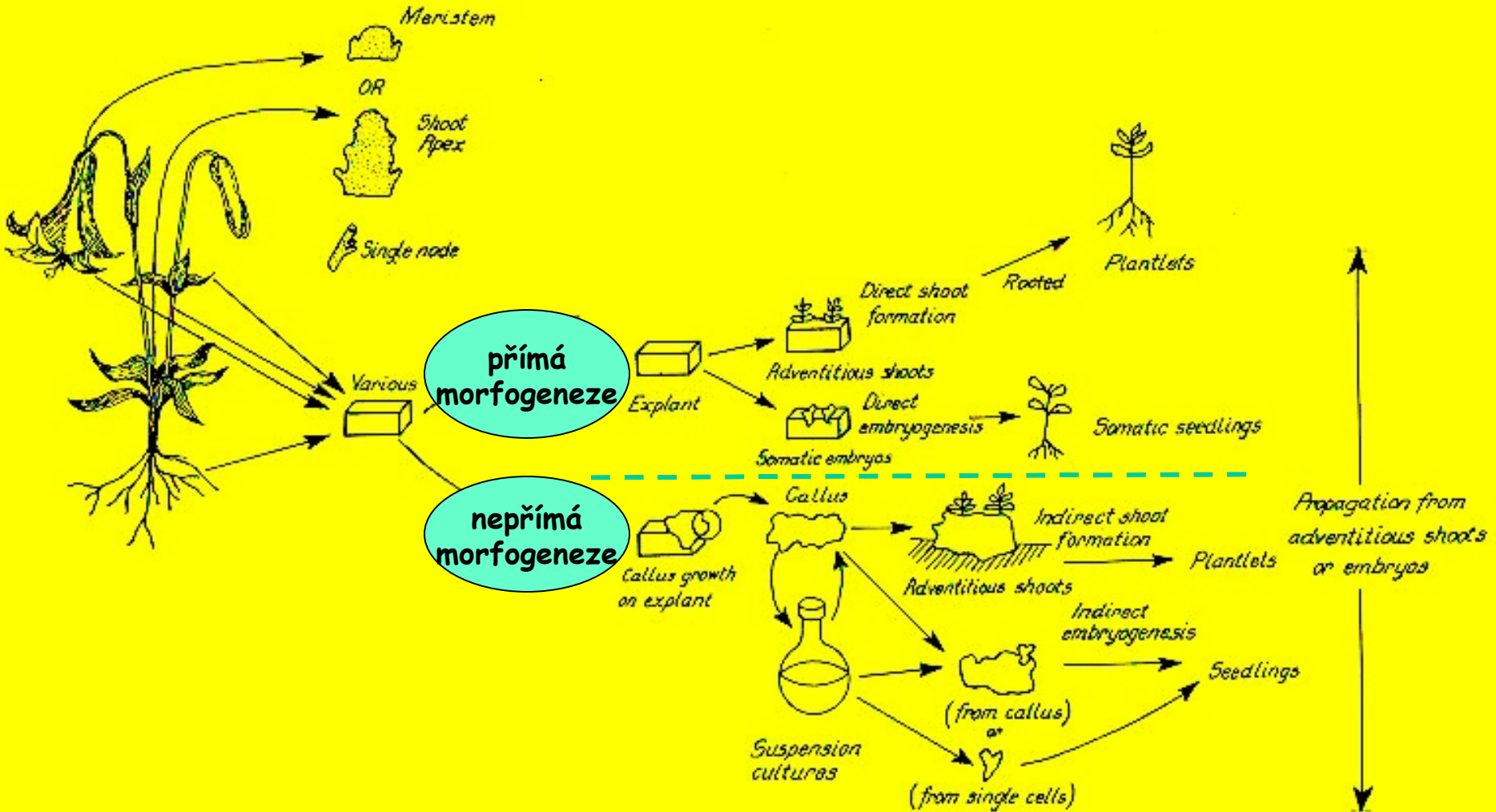

rozpadavý kalus *Gloriosa*

rozpadavý kalus *Vinca*

Přímá a nepřímá morfogeneze *in vitro*

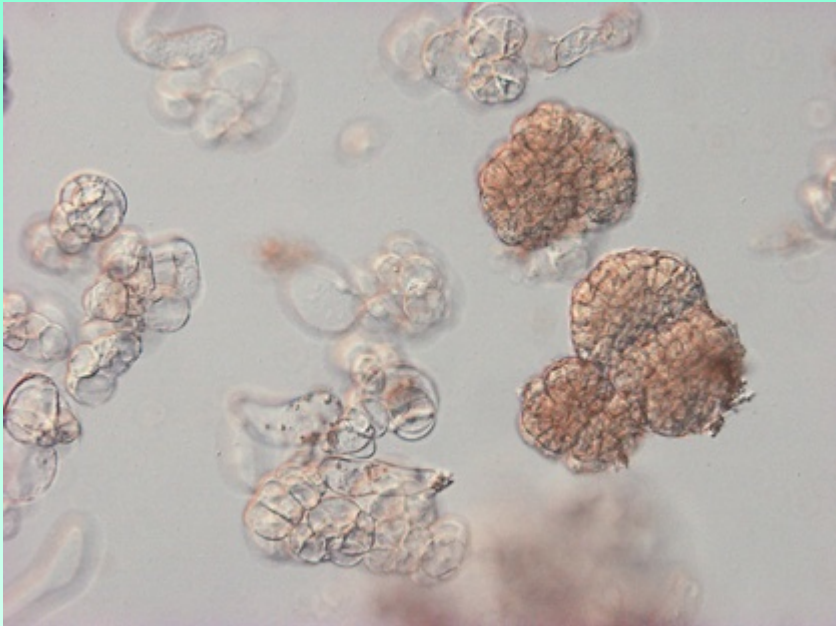
Diferenciace meristematických buněk

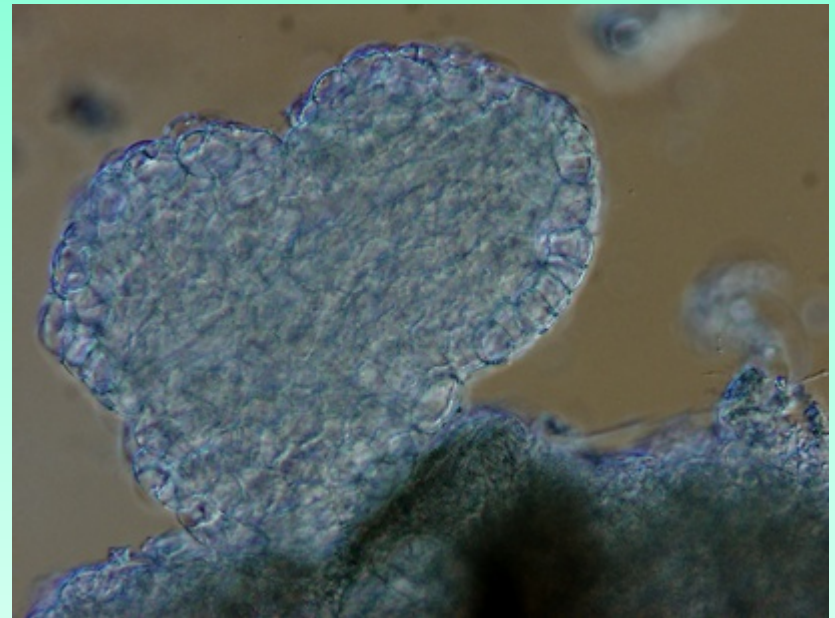
malá oblast dělicích se buněk meristemoidů nebo nodulů cév se může stát centrem pro tvorbu:

- A. prýtvových pupenů,
- B. kořenových primordií
- C. somatických embryí.

Daucus carota ssp. carota

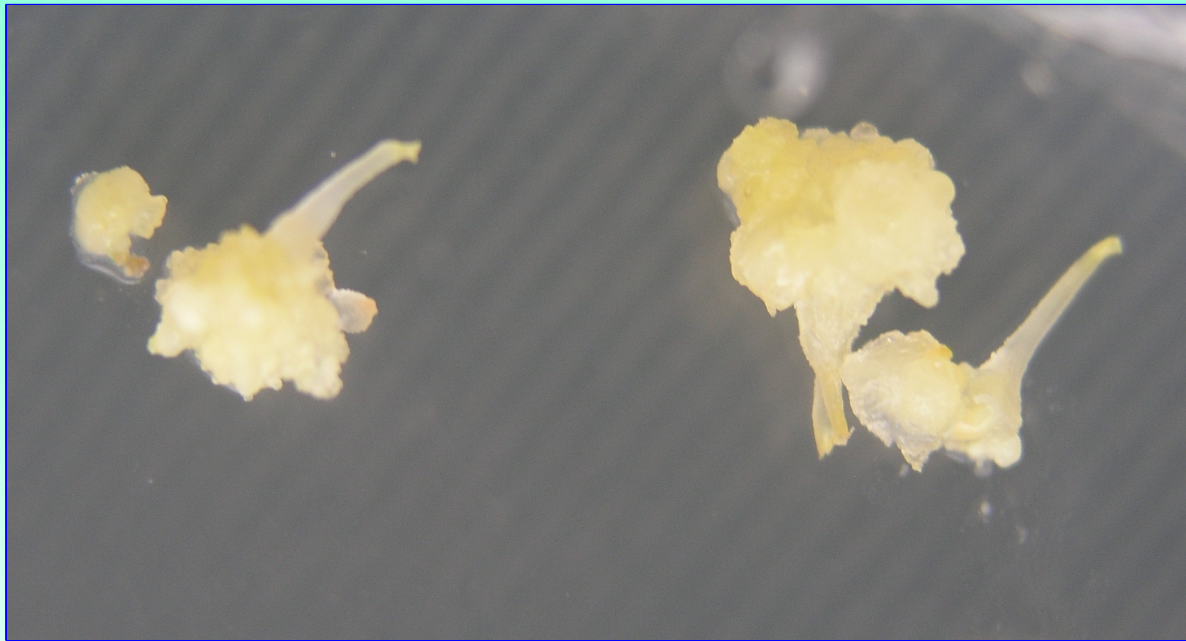

globulární somatická embrya
v kalusové kultuře

srdčité somatické embrya
v kalusové kultuře

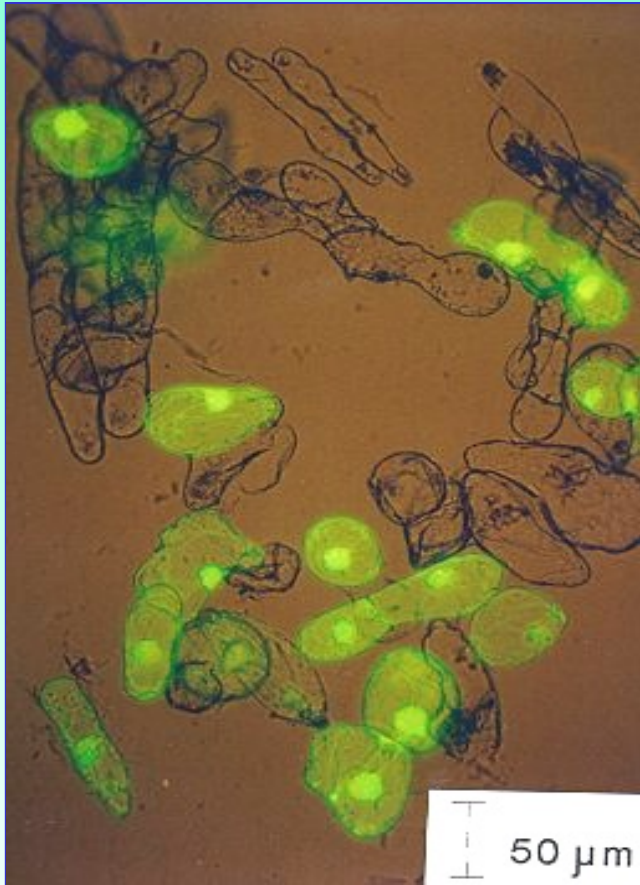
Kalus iniciovaný z kambiálních segmentů kořene mrkve se somatickými embryi

kalogeneze a jeho udržování: MS s 0.1 mg/l 2,4-D
indukce SE: MS bez auxinu

Reinert a Yeomann (1981)

Morfologie buněk suspenzí a jejich viabilita

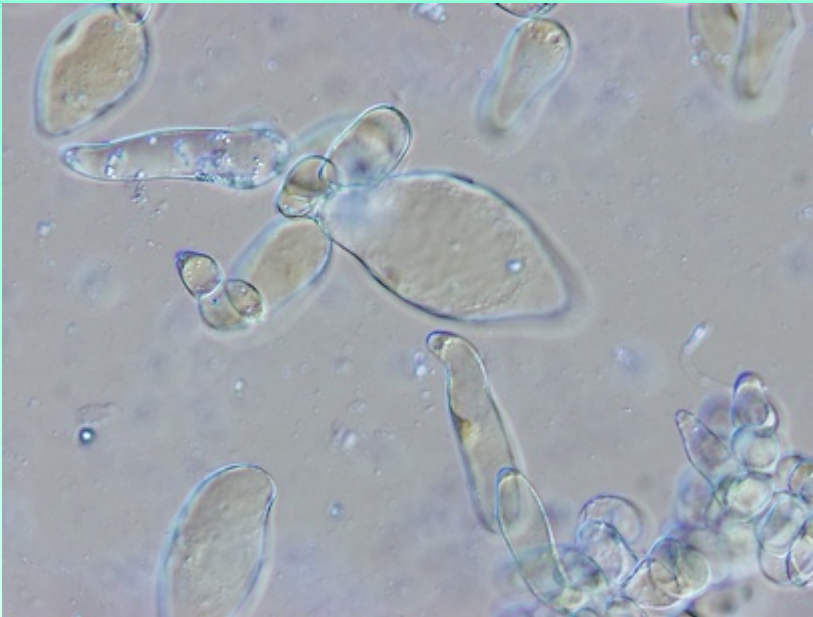

fluorescein diacetát (FDA)
= substrát pro esterázy, které
aktivní pouze v buňkách
s nepoškozenou plazmatickou
membránou

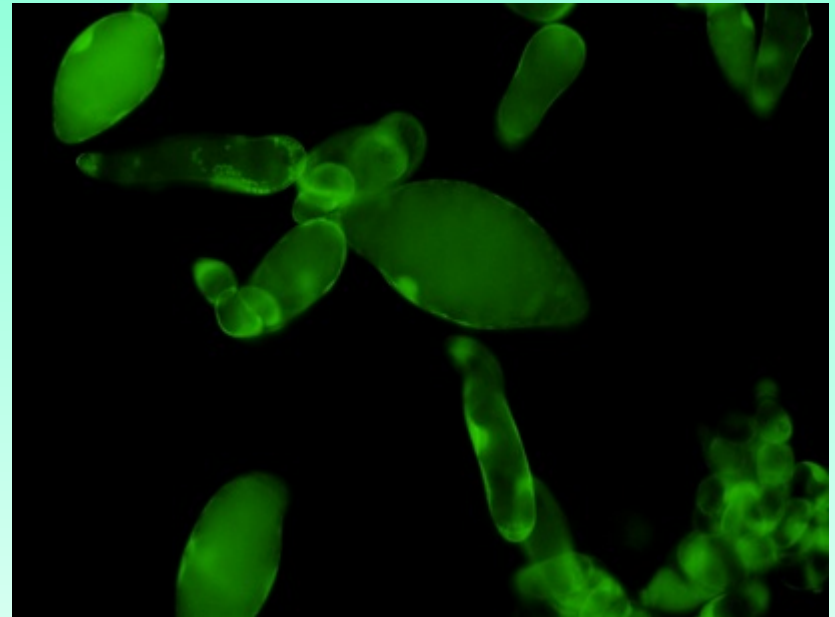
Esterázy hydrolyzují FDA a tak
se uvolní fluorescein, který v
modrém světle vyzařuje
žlutozelenou fluorecenci

Buňky kalusu mrkve

Daucus carota ssp. carota

Nomarského diferenciální
interferenční kontrast (DIC)

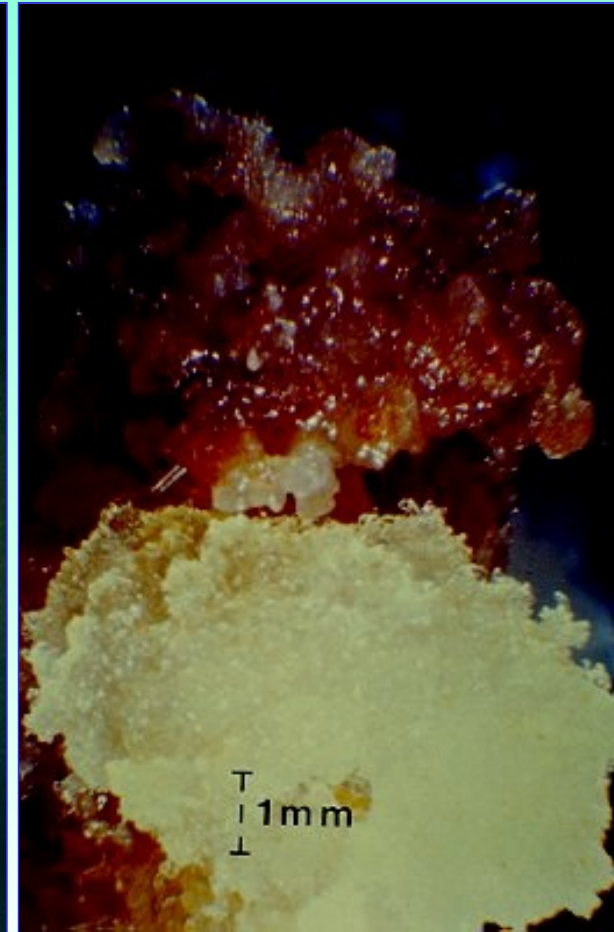
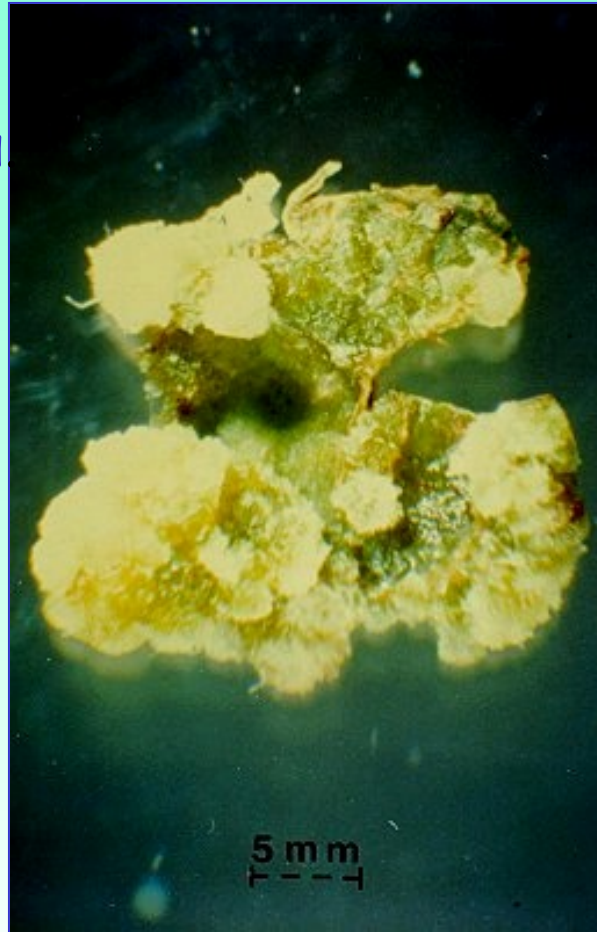
Fluorescence živých buněk
po inkubaci s FDA

Kalusy = genetická nestabilita

Kalusové kultury jsou charakteristické genetickou nestabilitou. Takto mohou vznikat fenotypové rozdíly v jedné kultuře.

Variace mohou mít základ

- epigenetický
- genetický

Epigenetické změny

= jakákoliv změna fenotypu, která **není výsledkem změny DNA** (selektivní genová exprese)

Tyto změny jsou **nedědičné**, tj. nedochází k přenosu změn na meiotické potomstvo, ale jsou stabilní a jsou přenášeny z jedné buněčné generace na generaci další vegetativně.

(např. habituace na cytokinin).

Genetické změny

= chromosomové aberace, jaderná fragmentace a endoreduplikace (vede k polyploidii).

Četnost těchto abnormalit obvykle **vzrůstá s rostoucím stářím** kultury. Kultivační podmínky mohou působit selektivně.

Určité **aneuploidní** nebo **polyploidní** buňky mohou získat výhodu v rychlosti dělení nad normálními buňkami a mohou proliferovat rychleji.

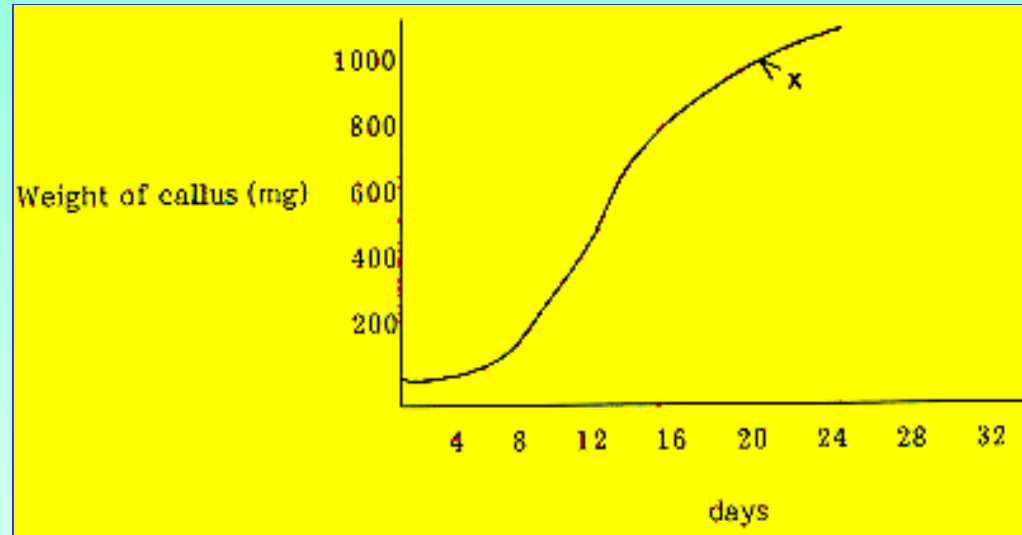
Pasážování kalusu

Po určité periodě kultivace je nezbytné **pasážovat** kalus na čerstvé medium, vzhledem k vyčerpání esenciálních živin a vysychání gelu.

Metabolity vylučované kalusem se mohou v mediu akumulovat až na **toxickou** úroveň.

Pasážovaný kalus musí být **dostatečně velký**, aby byl zajištěn obnovený růst po přenosu na čerstvé médium.

Pasáže se provádějí pravidelně každé **3 až 6 týdnů**.

typická růstová křivka

x = doba pasáže

Transformace pletiv trav - GUS marker

využití kalusové kultury pro transformace

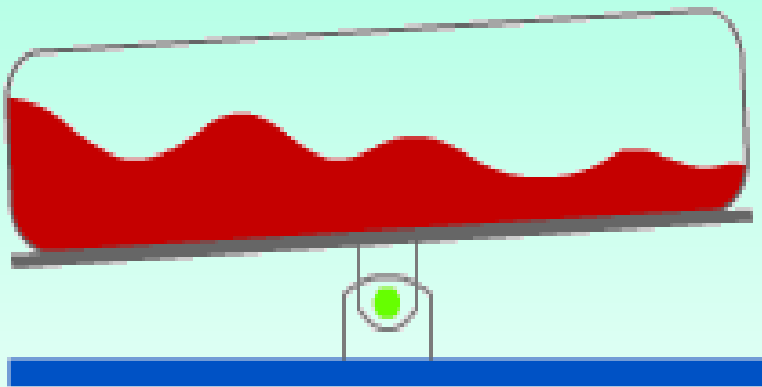

exprese aktivity
enzymu glukuronidázy
po bombardování kalusu
Brachypodium

prokázána indigogenní
histochemickou reakcí

Jiná varianta kultivace v tekutém médiu

Unlike the traditional spinner system where oxygen transfer is limited by air-liquid surface, WaveBioreactor has no limitation.

nafouknuté plastické sáčky tvoří kultivační komoru

vlnění vytvářené houpáním:

- a) zvětšuje povrch rozhraní vzduch - tekutina pro přenos kyslíku
- b) zabraňuje sedimentaci buněk

Schéma bioreaktoru

kalusy se používají
po roztřepání
pro iniciaci buněčných
suspenzí

